

TEMA: Bornholm under Den kolde Krig.

Faldt fjenden om halsen

Samme år, som Warszawapagten blev opløst, stod major Benny Holritzer efter en god middag på en polsk restaurant pludselig ansigt til ansigt med en snakkesalig kaptajn. En tidligere fjende.

Af Sune Christiani og Daniel Dyrbjerg

November. Året var 1991. Berlinmuren var faldet, Warszawapagten var netop blevet opløst, og dermed var Den kolde Krig tæt på sin slutning. I lyset af de begivenheder tog Benny Holritzer på forretningsrejse til Warszawa, hvor hans firma skulle give et tilbud på nye butiksfacader. Turen mod øst krævede dog visse overvejelser af den da tjenestegørende major ved Bornholms Værn. Fjendebillederne mellem øst og vest levede stadig, så efter aftale med Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) efterlod han sit militære identitetskort derhjemme og gav sin nære medarbejder i firmaet, Alf Larsen, strenge ordrer på ikke at nævne ordene: Major, Bornholm eller soldat. Det lovede Alf højt og helligt, og turen til Polen gik også fint. Bennys firma skulle give et tilbud på at lave nye butiksfacader til et dansk firma, der byggede en fabrik om.

Kaviar og champagne

Desværre var projektet ikke noget for Benny og Alf. Skuffelsen var dog til at overse, og Benny sagde: "Så Alf. Nu skal vi ud og hygge os!"

De fik fat på en taxachauffør, og Benny forklarede på tysk, at de ville et lokalt sted hen. Et sted, hvor der kun var polakker - og så de to danskere.

I den grå polske aften kørte chaufføren dem til et mindre sted i Warszawas forstæder, hvor man både kunne spise, danse og ikke mindst få en lille en. Og de blev ikke skuffede.

"Vi var meget forbavsede. Det var et rigtig fint sted med hvide duge på træbordene og tjenere i hvide skjorter. Slet ikke snusket," fortæller Benny.

Der var en forhøjning i midten af restauranten, hvor man kunne spise, og rundt om den var det muligt at danse til et orkester, der spillede lokale sange.

Med udsøgt betjening, russisk kaviar, røde bøffer og champagne til den utrolige pris af 350 danske kroner fik Benny og Alf stillet sulten.

De sad ved et bord på forhøjningen med Benny kiggende ind mod midten og Alf, der kunne se ud på de lokale. Blandt andet på to par, der sad ved et bord et stykke væk. Pludselig sagde Alf:

"Du Benny? Der sidder en gut derovre, som de bliver ved at skåle med og kalde Herr Kapitän."

"Ja og hvad så?" sagde Benny.

Han kiggede derover og så en ung mand i midten af 30'erne. Omkring 180 centimeter høj, mørkblondt hår, skægløs og umiddelbart adræt af udseende. Typisk en kompagnichef i infanteriet, tænkte Benny og troede dermed, at emnet var uddebatteret. Han rejste sig for at gå på toilettet.

Mens han var væk, gik Alf over til bordet med de to par. På engelsk spurgte han manden, som selskabet netop havde skålet med igen, om han virkelig var kaptajn.

"Yes, yes," svarede manden.

"My friend is a major," sagde Alf så og pegede over mod Bennys tomme stol. Præcis det, han ikke måtte sige.

Gamle fjender

Uvidende om hvad der var sket, kom Benny tilbage til bordet, hvor Alf havde sat sig igen. Pludselig kom manden over, prikkede Benny på skulderen og spurgte:

"Are you really a major?"

"Yes," svarede Benny.

"I'm a captain," sagde manden og satte sig ned ved siden af ham.

De to faldt hurtigt i snak om militæret i al almindelighed. Om NATO og om Warszawapagten, som var blevet opløst i Prag tidligere på året.

Men da emnerne nærmede sig de gamle fjendebilleder, bad kaptajnen Benny om at gå med ham. De stillede sig et par meter væk fra de andre i nærheden af toiletterne. Nu fik Benny endelig lejlighed til at spørge om det, han havde tænkt på et stykke tid:

"Where were you to attack in case of a war?"

"Denmark," svarede kaptajnen.

"Where in Denmark?" spurgte Benny. Han vidste, at Bornholm og Lolland-Falster i tilfælde af krig skulle invaderes af polske tropper, så for at lede den polske kaptajn ind på det, som Bennys tanker kredsede om,

sagde han:

"Because I'm an officer at Bornholm."

Den polske kaptajn stivnede helt, før han svarede:

"Yes. Bornholm!"

"Was that really your goal? Where at Bornholm?" spurgte Benny.

"Balk, Balk, Balk", svarede kaptajnen.

"Balka beach?" spurgte Benny.

"Yes," sagde polakken.

"Oh then you're my enemy!" udbrød Benny, og den polske kaptajn svarede:

"And you're mine!"

Herefter faldt de to gamle fjender og nye venner hinanden om halsen. Og græd.

Fantastisk at møde sin fjende

Det var følelsen af en spændt situation, der var løst op, der fik de to koldkrigere til at græde. Fornemmelsen af at stå ansigt til ansigt med den fjende, som skulle være kommet stormende op ad en bornholmsk strand. Og som måske ville have mistet livet ved samme lejlighed. Et møde med fjenden fra næsten 50 års kold krig personificeret i et venligt ansigt. Den kontrast trak i følelsesregistrene.

"Det var fantastisk at møde sin fjende. Jeg har tænkt på ham mange gange siden - også når vi havde øvelser på Bornholm. Det var ham, jeg forestillede mig, der ville komme løbende op ad stranden i første angrebsbølge," fortæller Benny Holritzer, som tror den polske kaptajn tænker tilbage på oplevelsen på samme måde:

"Han var nok lettet over at finde en fjende, som ikke var så fjendtlig endda. Som kunne smile og ikke mindst drikke vodka. Men han er nok også løbet hjem til sit regiment og sagt: De ved, vi kommer på Balka."

Benny tænker i dag tilbage på oplevelsen med et smil. På mødet med en tidligere fjende, som han gerne selv ville have haft som kompagnichef:

"Ham ville jeg gerne være gået i krig med!".

Ikke en efterretningsrejse

Benny og kaptajnen talte sammen hele natten. Alf og resten af det polske selskab fik ikke megen opmærksomhed fra de to udover de obligatoriske vodkaskåle: "Na zdrowie". De talte om alt andet end krig. Om hvordan de levede, hvad de fik i løn og andre almindelige ting. Aftenen endte på et kedeligt cafeteria, hvor de to nye venner sagde farvel. Og siden da har Benny aldrig set den polske kaptajn.

Da Benny kom hjem, rapporterede han til FE, hvad der var sket. Han kunne dog ikke fortælle efterretningstjenesten meget. Ikke engang kaptajnens navn eller hans regiment:

"Så jeg ville jo aldrig have kunnet finde ham, hvis jeg tog tilbage til Warszawa. Han kom ikke engang fra byen, men var der kun for at fejre sin fødselsdag, så det var helt tilfældigt, vi mødte hinanden."

Benny mener selv, at han var for fintfølende til at spørge ham mere ud om militæret. Det var jo ikke et forhør eller en efterretningsrejse, han var ude på.

"Det var ikke min opgave at samle efterretninger ind. FE bebrejdede mig heller ikke noget. Men min chef på Bornholm, oberst Schmidt, skældte mig ud for ikke engang at have fået hans navn. Så ville historien jo have været endnu bedre. Jeg ved dog, at Schmidt selv fortalte historien nede i NATO-hovedkvarteret, så helt ringe kunne den jo ikke være," fortæller Benny.

- **Fakta**

Warszawapagten: militæralliance med østeuropæiske lande som medlemmer, der havde det formål at "opretholde det tættere militære samarbejde". Reelt var alliancen en cementering og formalisering af den sovjetiske magt over det kommunistiske Øst- og Centraleuropa, idet Sovjet fuldstændigt dominerede Warszawapagten. Organisationen blev stiftet 14. maj 1955 som reaktion på Vesttysklands indtræden i NATO og blev officielt opløst på et møde i Prag 1. juli 1991.